Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

নৱম শ্ৰেণীৰ পাঠ্যপুথি

ভূগোল

পাঠ - ২

বায়ুমণ্ডল: গঠন, বায়ুৰ চাপ আৰু বায়ু প্ৰবাহ

অংশ – ৫

শ্ৰাৱণী দেৱী

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

প্রতীপ ঘূর্ণী বতাহ —

↳ যেতিয়া ব্যাপক অঞ্চল সামৰি উচ্চ চাপ বলয় গঠন হোৱাৰ পিছত ইয়াৰ কেন্দ্রৰ পৰা বিচ্ছিন্ন বতাহে চক্রীয় পথ লয়, তেতিয়া ইয়াক প্রতীপ ঘূর্ণী বতাহ বা এন্টিচাইক্লন বোলা হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- এই উচ্চ চাপৰ কেন্দ্ৰটো যদি বৃত্তাকাৰৰ পৰিৱৰ্তে সামান্য দীঘলীয়া হৈ পৰে তেন্তে ইয়াক উধান বুলি জনা যায়।
- বতৰ বিজ্ঞানী ছাৰ ফ্ৰান্সিছ গেল্টনে প্ৰথমবাৰৰ বাবে ১৮৬১ চনত 'এন্টিচাইক্লন' শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰিছিল।
- এন্টিচাইক্লন হৈছে বায়ুমণ্ডলীয় অৱস্থা যিটো ঘূৰ্ণীবতাহৰ সম্পূৰ্ণ বিপৰীত।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

পৃথিৱীৰ ঘূৰ্ণনৰ বাবে এণ্টিচাইক্লনৰ বতাহে উচ্চ চাপৰ কেন্দ্রটোৰ চাৰিওফালে এনেদৰে গতি কৰে —

— উত্তৰ গোলার্ধত ঘড়ীৰ কাঁটাৰ দিশত;
— দক্ষিণ গোলার্ধত ঘড়ীৰ কাঁটাৰ বিপৰীত দিশত।

মূলতঃ এণ্টিচাইক্লন ২ প্রকাৰৰ —

(১) উপ-ক্রান্তীয় উষ্ণ প্রতীপ ঘূৰ্ণী বতাহ।
(২) উচ্চ অক্ষাংশৰ শীতল প্রতীপ ঘূৰ্ণী বতাহ।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- এই দুয়োটা এন্টিচাইক্লনৰ উৎপত্তিস্থল আৰু গতি পথ বেলেগ বেলেগ।
- উপ-মেৰু অঞ্চলত উৎপত্তি হোৱা ঠাণ্ডা প্ৰতীপ ঘূৰ্ণী বতাহ দক্ষিণ দিশলৈ গতি কৰে।
- উপ-ক্ৰান্তীয় অঞ্চলত উৎপত্তি হোৱা উষ্ণ প্ৰতীপ ঘূৰ্ণী বতাহ পশ্চিমৰ পৰা পূবলৈ গতি কৰে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- সূর্য্যৰ উত্তৰ আৰু দক্ষিণ দিশৰ আপাত গতিৰ বাবে প্রতীপ ঘূর্ণী বতাহ উৎপত্তিস্থল আৰু গতি পথ গ্রীষ্মকালত উত্তৰ দিশলৈ আৰু শীতকালত দক্ষিণ দিশলৈ সামান্য স্থানান্তৰিত হয়।
- উচ্চ চাপৰ কেন্দ্র আৰু প্রতীপ ঘূর্ণী বতাহ বাহিৰৰ অংশৰ মাজৰ চাপৰ পার্থক্য ইমান বেছি নহ'লে বতাহৰ বেগ কম হৈ থাকে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- গতিকে, বৰষুণৰ পৰিমাণো অতি কম।
- উচ্চ অক্ষাংশৰ ঠাণ্ডা প্ৰতীপ ঘূৰ্ণী বতাহ ফলত উত্তৰ আমেৰিকা, পশ্চিম ইউৰোপ আদি অঞ্চলত বিশেষকৈ শীতকালত অত্যন্ত ঠাণ্ডা বতাহ বলে।
- কেতিয়াবা উত্তৰ-পূব কানাডা আৰু উত্তৰ-পূব ইউৰোপত শীতল ধুমুহাৰ সৃষ্টি হয়।
- প্ৰতীপ ঘূৰ্ণী বতাহৰ ফলত হোৱা এনে অতি ঠাণ্ডা বতাহক 'শীতল তৰংগ' বুলিও কোৱা হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- আনহাতে, উপ-ক্রান্তীয় প্রতীপ ঘূর্ণী বতাহ উচ্চ চাপৰ কেন্দ্রৰ পৰা উৎপন্ন হোৱা বতাহ স্থিৰ হৈ থাকে আৰু অতি মন্থৰভাৱে গতি কৰে।
- যিহেতু প্রতীপ ঘূর্ণী বতাহৰ ক্ষেত্রত চাপ ব্যৱস্থা আৰু বায়ুৰ গতি ঘূর্ণীবতাহৰ সম্পূর্ণ বিপৰীত, স্বাভাৱিকতে প্রতীপ ঘূর্ণী বতাহৰ সৈতে জড়িত বতৰৰ অৱস্থা বিপৰীত প্রকৃতিৰ।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- সাধাৰণতে প্ৰতীপ ঘূৰ্ণী বতাহৰ ফলত বতৰ ফৰকাল হয়।
- অৱশ্যে যেতিয়া উপ-ক্ৰান্তীয় অঞ্চলৰ প্ৰতীপ ঘূৰ্ণী বতাহ উষ্ণ সাগৰৰ ওপৰেৰে গতি কৰে, তেতিয়া বৃহৎ পৰিমাণৰ আৰ্দ্ৰতা শোষণ কৰে আৰু প্ৰচলিত উষ্ণতাৰ তাৰতম্যৰ ফলত কিছু পৰিমাণে বৰষুণ হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

উদাহৰণ —

- গ্ৰীষ্মকালত মেক্সিকো উপসাগৰৰ মাজেৰে আমেৰিকাৰ (আমেৰিকা) দক্ষিণ অংশত প্ৰৱেশ কৰা উপ-ক্ৰান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহৰ ফলত সেই অঞ্চলত কিছু পৰিমাণে বৰষুণ হয়।
- এইদৰে উপ-ক্ৰান্তীয় অঞ্চলৰ বহু উপকূলীয় অঞ্চলত বৰষুণ হয়।

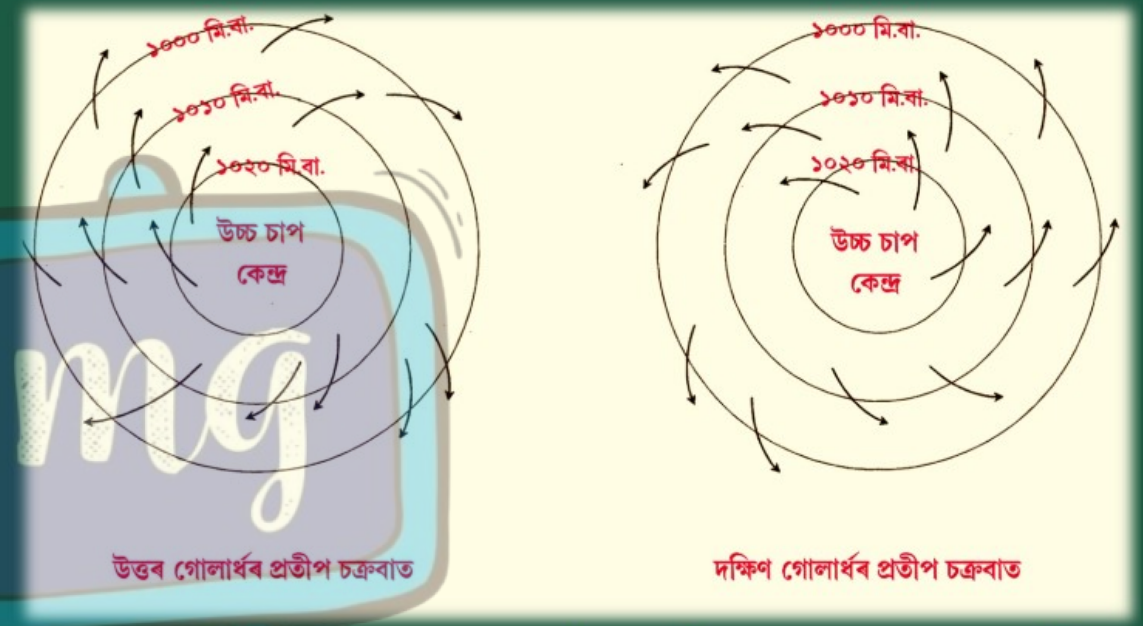
Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- কিন্তু, উপ-ক্রান্তীয় অঞ্চলৰ অর্ধস্থায়ী প্রতীপ ঘূর্ণী বতাহ পৰা পূব দিশলৈ যোৱা বতাহ যথেষ্ট উষ্ণ।
- এনে বতাহৰ ফলত গৰম টোৰ সৃষ্টি হয়।
- অর্থাৎ, এই উষ্ণ টোৱে অস্বাভাৱিক উষ্ণ-শুষ্ক বতৰৰ অৱস্থা সৃষ্টি কৰে।
- আমেৰিকাৰ মধ্য আৰু দক্ষিণ-পূব অংশত প্রায়ে এনে উষ্ণ-শুষ্ক বতৰৰ পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

উত্তৰ আৰু দক্ষিণ গোলার্ধৰ প্রতীপ চক্রবাতৰ (প্রতীপ ঘূৰ্ণীবতাহ কেন্দ্র) বায়ু প্রবাহ

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

মৌচুমী বতাহ

- ঋতুৰ পৰিৱৰ্তনৰ ওপৰত নির্ভৰ কৰি বলা সাময়িক বতাহ।
- "মন্সুন' শব্দটো আৰবী শব্দ "মৌছিম" আৰু মালয় শব্দ 'মনচিন'ৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা বুলি কোৱা হয়।
- মূলতঃ মনছুন হৈছে এক প্রকাৰৰ পৃষ্ঠীয় বতাহ যাৰ গতিৰ দিশ গ্রীষ্মকালত শীতকালৰ সম্পূর্ণ বিপৰীত।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- ঋতুৰ পৰিৱৰ্তনৰ ফলস্বৰূপে উষ্ণতা আৰু চাপৰ পাৰ্থক্যৰ ফলত বাৰিষা বতাহৰ দিশ সলনি হয়।
- ই মূলতঃ ক্ৰান্তীয় আৰু উপক্ৰান্তীয় অঞ্চলৰ আঞ্চলিক বায়ু প্ৰবাহ।
- পৃথিৱীৰ যিবোৰ অঞ্চল সাগৰৰ দ্বাৰা আগুৰি আছে (উদাহৰণস্বৰূপে দক্ষিণ এছিয়া, দক্ষিণ-পূব এছিয়া, দক্ষিণ-পূব চীন আদি), মৌচুমী প্ৰবাহ বেছিকৈ পৰিলক্ষিত হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- ভূমি আৰু জলভাগৰ তাপ শোষণ আৰু এৰি দিয়াৰ ক্ষমতাৰ পার্থক্যৰ বাবে এই দুয়োটা পৃষ্ঠৰ মাজত চাপৰ পার্থক্য দেখা যায়।
- গ্ৰীষ্মকালত পানীৰ তুলনাত ভূপৃষ্ঠৰ উষ্ণতা বৃদ্ধিৰ ফলত চাপ যথেষ্ট হ্ৰাস পায়।
- অর্থাৎ ভূমিত তুলনামূলকভাৱে কম চাপ আৰু পানীৰ পৃষ্ঠত উচ্চ চাপ।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- গতিকে, গ্ৰীষ্মকালত সাগৰীয় উচ্চ চাপৰ অঞ্চলৰ পৰা কিছু ঠাণ্ডা আৰু আৰ্দ্ৰ বায়ু দ্ৰুতগতিত ভূপৃষ্ঠৰ ফালে গতি কৰে।
- উচ্চ চাপৰ অঞ্চলৰ পৰা এনে আৰ্দ্ৰ বতাহ যেতিয়া ভূপৃষ্ঠৰ নিম্ন চাপৰ অঞ্চলত প্ৰৱেশ কৰে তেতিয়া বতাহ ওপৰলৈ গতি কৰি পৰ্বতমালাত খুন্দা মৰাৰ পাছত প্ৰচণ্ড বৰষুণ দিয়ে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- গতিকে, গ্ৰীষ্মকালত আৰব সাগৰ আৰু বংগ উপসাগৰৰ পৰা বলি থকা দক্ষিণ-পশ্চিম আৰু দক্ষিণ-পূব মৌচুমী বতাহ। প্ৰচণ্ড বৰষুণ হয় —
  - মেঘালয়ৰ দক্ষিণ অংশ
  - অসমৰ পাদদেশ অঞ্চল
  - পশ্চিম-ঘাটৰ পশ্চিম ঢাল।
- কিন্তু, শীতকালত মৌচুমী বতাহৰ দিশ সলনি হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

কাৰণ —

- ভূপৃষ্ঠতকৈ জলপৃষ্ঠত অধিক উষ্ণতাৰ প্রাদুর্ভাৱ।
- শীতকালত জলপৃষ্ঠত নিম্ন চাপ আৰু ভূপৃষ্ঠত উচ্চ চাপৰ সৃষ্টি হয়।
- গতিকে, মহাদেশীয় উচ্চ চাপৰ অঞ্চলৰ পৰা জলপৃষ্ঠলৈ শুকান আৰু ঠাণ্ডা বতাহ বয়।
- এনে শুকান বতাহৰ পৰা সাধাৰণতে বৰষুণ নহয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- কিন্তু, যেতিয়া শুকান বতাহে সাগৰৰ ওপৰেৰে কিছু দূৰলৈ গতি কৰে তেতিয়া ই উষ্ণ সাগৰীয় পৃষ্ঠৰ পৰা জলীয় বাষ্প শোষণ কৰে।
- গতিকে, শীতকালত উত্তৰ-পূব মৌচুমী বতাহে বংগোপসাগৰৰ পৰা জলীয় বাষ্প শোষণ কৰে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- তাৰ পিছত দক্ষিণ ভাৰতৰ তামিলনাড়ু উপকূলত কিছু পৰিমাণে বৰষুণ দিয়ে।
- যদিও বিশ্বৰ বিভিন্ন ঠাইত (যেনে দক্ষিণ আফ্রিকা, আমেৰিকাৰ দক্ষিণ-পূব আৰু দক্ষিণ-পশ্চিম উপকূল, মেক্সিকোৰ উপসাগৰীয় অঞ্চল, উত্তৰ-পূব অষ্ট্রেলিয়া আদি) মৌচুমী বতাহ পৰিলক্ষিত হয় তথাপিও এছিয়াত বিশেষকৈ ইয়াৰ দক্ষিণ আৰু দক্ষিণ-পূব অংশত মৌচুমীৰ প্রভাৱ সুস্পষ্ট।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

স্থানীয় বায়ুপ্ৰবাহ

- প্ৰাথমিক পৰিবহণ (বাণিজ্যিক বতাহৰ দৰে) আৰু গৌণ পৰিবহন (মৌচুমৰ দৰে)ৰ উপৰিও কিছুমান বতাহ আছে যিবোৰ স্থানীয় পৰ্যায়ত পৃথিৱীৰ বিভিন্ন অংশত পৰিলক্ষিত হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

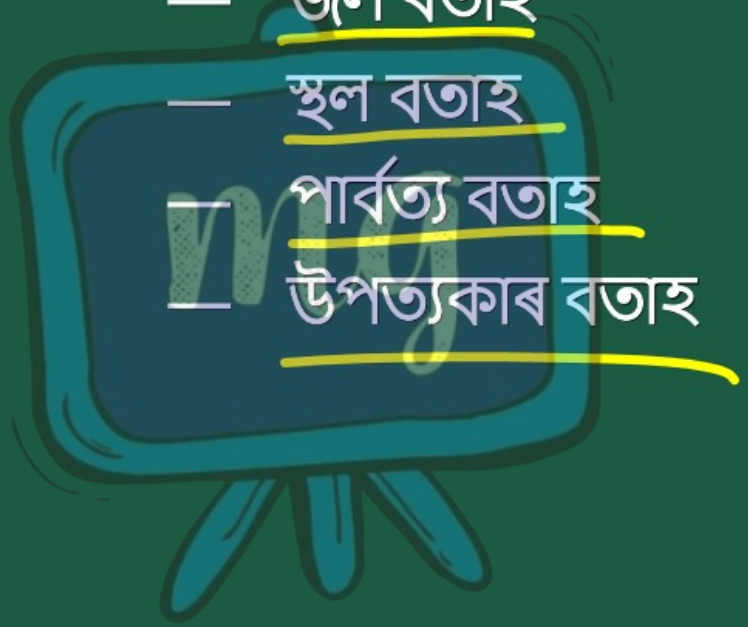
শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- মূলতঃ কিছুমান স্থানীয় কাৰকৰ ওপৰত নির্ভৰ কৰি সীমিত অঞ্চলত হোৱা বতাহৰ পৰিবহণ (যেনে ভূ-প্রকৃতিৰ তাৰতম্য, উচ্চতাৰ তাৰতম্য)ক স্থানীয় বতাহ বা তৃতীয় পর্যায়ৰ প্রবাহ বুলি জনা যায়।
- ইয়াক অস্থায়ী বায়ু প্রবাহ বুলিও কোৱা হয়।
- যদিও কোনো অঞ্চলৰ বতৰ নির্ণয় কৰাত এই স্থানীয় বতাহৰ প্রভাৱ যথেষ্ট উল্লেখযোগ্য, তথাপি ইয়াৰ প্রভাৱৰ অঞ্চল অতি সীমিত।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

স্থানীয় প্ৰধান বতাহ —

— জল বতাহ

— স্থল বতাহ

— পাৰ্বত্য বতাহ

— উপত্যকাৰ বতাহ

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

জলবতাহ আৰু স্থলবতাহ —

- ভূমিপৃষ্ঠ আৰু জলপৃষ্ঠৰ তাপ শোষণ আৰু বিকিৰণ ক্ষমতা পৃথক।
- দিনৰ সময়ত তাপ শোষণ কৰাৰ পিছত মাটিৰ অতি সোনকালে গৰম হয়।
- একেদৰে ৰাতিৰ সময়ত তাপ সোনকালে এৰি দিয়াৰ পিছত ঠাণ্ডা হৈ পৰে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- কিন্তু জলপৃষ্ঠৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰক্ৰিয়াটো সম্পূৰ্ণ বিপৰীত।
- দিনৰ সময়ত জলপৃষ্ঠই অতি লাহে লাহে তাপ শোষণ কৰে আৰু ৰাতিৰ সময়ত ই অতি লাহে লাহে তাপ এৰি দিয়ে।
- এইদৰে ভূমি আৰু জলপৃষ্ঠৰ মাজত উষ্ণতাৰ পাৰ্থক্য দেখা দিয়ে।
- দিনৰ সময়ত ভূপৃষ্ঠৰ উষ্ণতা জলপৃষ্ঠতকৈ বেছি হৈ পৰে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- ৰাতিৰ সময়ত জলপৃষ্ঠৰ উষ্ণতা ভূপৃষ্ঠতকৈ বেছি হৈ পৰে।
- এনে উষ্ণতাৰ তাৰতম্যৰ বাবে স্থানীয় পৰ্যায়ত চাপৰ পাৰ্থক্য দেখা যায়। (অৰ্থাৎ দিনৰ সময়ত জলপৃষ্ঠত উচ্চ চাপ ৰাতিৰ সময়ত ভূপৃষ্ঠত উচ্চ চাপ)
- স্থানীয় পৰ্যায়ত বায়ুমণ্ডলৰ চাপৰ এনে তাৰতম্যৰ ফলত বায়ুৰ প্ৰবাহৰ সৃষ্টি হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- দিনৰ ভাগত সমুদ্রপৃষ্ঠৰ পৰা ভূপৃষ্ঠলৈ বলা বতাহক সাগৰীয় বতাহ বোলা হয়।
- ৰাতিৰ সময়ত ভূপৃষ্ঠৰ পৰা জলপৃষ্ঠলৈ বোৱা বতাহক স্থল বতাহ বোলা হয়।
- বিষুৱীয়, ক্রান্তীয় আৰু উপক্রান্তীয় অঞ্চলৰ প্রায় সকলো উপকূলীয় অঞ্চলত এনে বতাহৰ প্রভাৱ দেখা যায়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

উপত্যকা আৰু পার্বত্য বতাহ—

- ঋতু অনুসৰি পৃথিৱীৰ বিভিন্ন ঠাইত স্থানীয়ভাৱে কিছুমান উষ্ণ আৰু ঠাণ্ডা বতাহ বলে।
- এনে স্থানীয় বতাহে যিকোনো ঠাইৰ বতৰৰ অৱস্থা নির্ণয় কৰাত কিছু প্রভাৱ পেলায়।
- পাহাৰৰ পাদদেশত জল বতাহ আৰু স্থল বতাহৰ দৰে কিছুমান বতাহ বলে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- উচ্চভূমি অঞ্চলৰ বায়ুৰ ঘনত্ব কম হোৱাৰ বাবে ইয়াৰ তাপ শোষণ ক্ষমতাও কম।
- উপত্যকাৰ অঞ্চলবোৰৰ ঘন বতাহ সোনকালে গৰম হৈ পৰে।
- ফলত দিনৰ ভাগত ভৈয়ামৰ বায়ুৰ উষ্ণতা বৃদ্ধি পায়।
- লঘু হোৱাৰ পিছত পাহাৰৰ ঢালেৰে ওপৰলৈ গতি কৰে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- এইদৰে দিনৰ ভাগত নদীৰ উপত্যকা বা সমভূমিৰ পৰা পৰ্বতৰ ঢালৰ কাষেৰে ওপৰলৈ বোৱা বতাহক উপত্যকা বতাহ বুলি জনা যায়।
- ৰাতিৰ সময়ত পৰিস্থিতি সম্পূৰ্ণ বিপৰীত হৈ পৰে।
- সেই সময়ত উপত্যকাৰ বায়ুৰ তুলনাত উচ্চ ভূমি (অৰ্থাৎ পৰ্বতৰ শৃংগ) বায়ু ঠাণ্ডা আৰু গধুৰ হৈ পৰে।

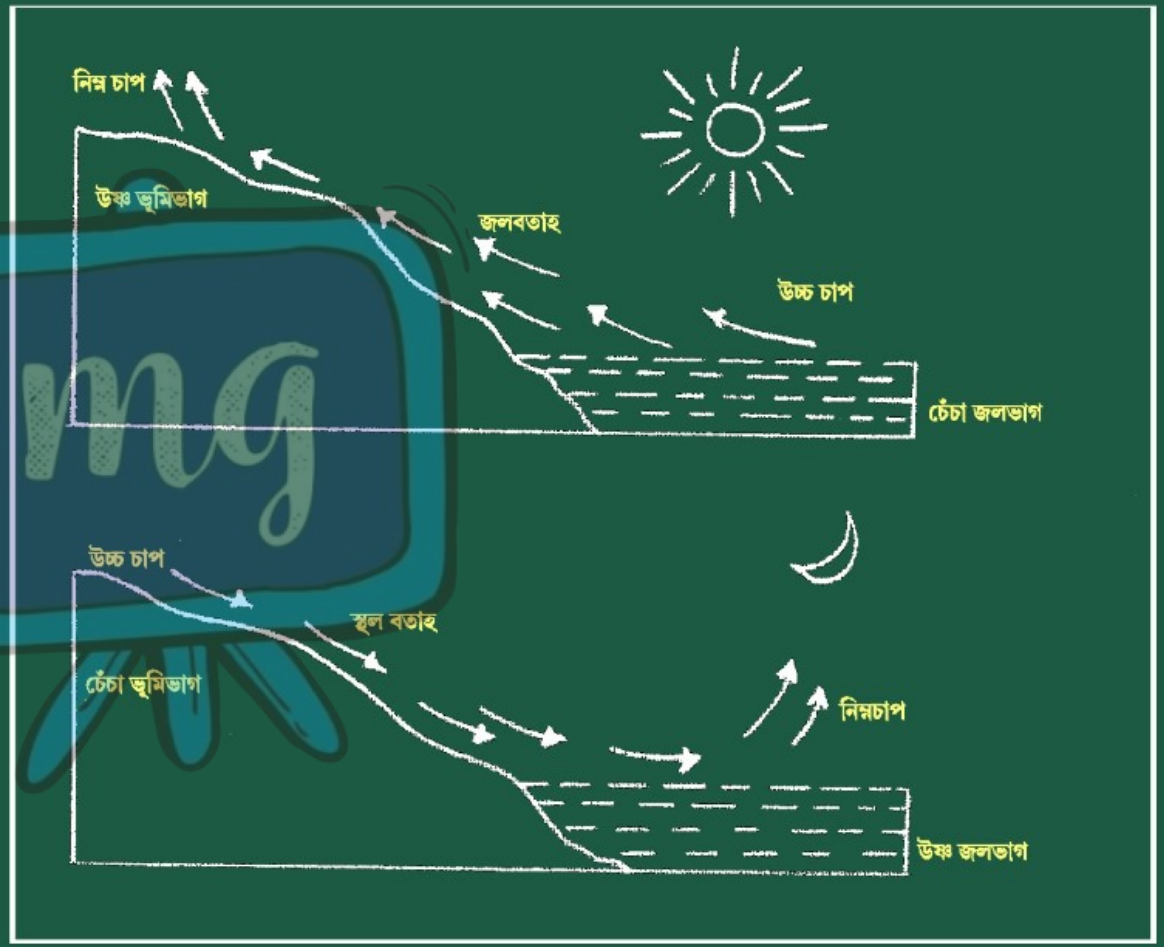
Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- ফলত উচ্চ ভূমিৰ পৰা অহা বতাহ পাহাৰৰ ঢালৰ কাষেৰে উপত্যকাৰ ফালে তললৈ নামি যায়।
- ইয়াক পার্বত্য বতাহ বোলা হয়।
- এনে বতাহৰ বাবেই সাধাৰণতে বিভিন্ন পাহাৰীয়া অঞ্চলৰ পাদদেশত শীতকালত পুৱা আৰু গধূলি কুঁৱলী দেখা নাযায়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

অন্যান্য স্থানীয় বতাহ —

↳ স্থানীয় পর্যায়ত বিভিন্ন পৃষ্ঠৰ বৈশিষ্ট্যৰ পার্থক্যৰ ফলত উষ্ণতাৰ তাৰতম্য ঘটে বাবে পৃথিৱীৰ পৃষ্ঠৰ বিভিন্ন অংশত বহুতো স্থানীয় বতাহ প্রবাহিত হয়।

মুখ্য উদাহৰণ —

- চিনুক
- চিৰোক্কো
- লু আদি
- ফ'ন
- মিষ্ট্রেল

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- চিনুক : পাহাৰীয়া অঞ্চলৰ পাদদেশৰ অঞ্চলত এক প্ৰকাৰৰ উষ্ণ আৰু শুকান বতাহ।
  - আমেৰিকাৰ ৰকিজৰ পূব ঢাল।
  - ইউৰোপৰ আল্পছৰ উত্তৰ ঢাল।
- আমেৰিকাৰ বিস্তৃত সমভূমিত নিম্ন চাপৰ সৃষ্টি হোৱাৰ পিছত যেতিয়া পশ্চিমৰ পৰা বতাহ বলি, ৰকি পৰ্বতমালা পাৰ হৈ সমভূমিৰ ফালে বলিবলৈ আৰম্ভ কৰে তেতিয়া ইয়াক চিনুক বুলি জনা যায়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- ফ'ন : পশ্চিমৰ পৰা প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ ওপৰেৰে পাৰ হৈ যোৱা এটা উষ্ণ আৰু ভিজা বায়ু ৰাশি ৰকি পৰ্বতৰ পশ্চিম ঢালৰ ওপৰেৰে ওপৰলৈ গতি কৰে।
  - ইয়াৰ ফলত জলীয় বাষ্প ঘনীভূত হোৱাৰ ফলত ডাৱৰৰ সৃষ্টি হয় আৰু বৰষুণৰ সৃষ্টি হয়।
  - বৰষুণৰ পিছত এই জলবাষ্পবিহীন বতাহ পূবৰ ঢালৰ কাষেৰে নামি আহে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

— এনে বতাহৰ ফলত বৰফ গলি সমতল অঞ্চল মুক্ত হৈ পৰে।

— আল্পছৰ উত্তৰ ঢালৰ কাষেৰে বৈ যোৱা এনে বতাহক ফ'ন বোলা হয়।

— ইয়াৰ উপৰি মধ্য অক্ষাংশ অঞ্চলৰ অধিকাংশ পাহাৰীয়া অঞ্চল যিবোৰ প্ৰায়ে ঘূৰ্ণীবতাহৰ ধুমুহাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হয়, এই ফ'ন ৰ প্ৰভাৱো পৰে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- চিৰ'ক্কো : গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় আৰু উপগ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় অঞ্চলত স্থানীয় পৰ্যায়ত উষ্ণতা বৃদ্ধিৰ ফলত নিম্ন চাপৰ কেন্দ্ৰ গঠন হয়।
  - এনে অস্থায়ী নিম্ন চাপৰ কেন্দ্ৰৰ শক্তিশালী আকৰ্ষণৰ ফলত কিছুমান বতাহ বায়ু প্ৰবাহৰ উৎপত্তি হয়।
  - উত্তৰ আফ্ৰিকাৰ চাহাৰা মৰুভূমিৰ পৰা উৎপত্তি হোৱা উষ্ণ আৰু শুকান দক্ষিণৰ বতাহ প্ৰবাহক চিৰ'ক্কো বুলি কোৱা হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

— এই ধৰণৰ বতাহ ইজিপ্তত খামচিন আৰু আৰবত চিমুম নামেৰে জনাজাত।

— এই বতাহ ইমানেই গৰম আৰু শুকান যে ই যদি কেইবাদিনো চলি থাকে তেন্তে ই মানুহৰ ছাল, মাটিৰ পৃষ্ঠ আৰু উদ্ভিদৰ আৱৰণত বেয়াকৈ প্ৰভাৱ পেলায়।

— যেতিয়া এই ধৰণৰ বতাহ ধূলি আৰু বালিৰ কণিকাৰ সৈতে শুকান মৰুভূমিৰ ভূপৃষ্ঠৰ ওপৰেৰে বৈ যায়, তেতিয়া ই প্ৰায়ে ধূলি-ধুমুহাৰ সৃষ্টি কৰে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- গৰমৰ দিনত উষ্ণতা বৃদ্ধিৰ বাবে থাৰ মৰুভূমিৰ পৰা উৎপত্তি হোৱা এনে বতাহ যেতিয়া উত্তৰ ভাৰতৰ গংগা সমভূমি অঞ্চলত প্ৰৱেশ কৰে, তেতিয়া ইয়াক লু নামেৰে জনা যায়।
- মিষ্ট্রেল : দক্ষিণ-পশ্চিম ইউৰোপৰ উচ্চ ভূমি অঞ্চলৰ পৰা অহা ঘন ঠাণ্ডা বতাহ, শীতকালত আল্পছৰ দক্ষিণ ঢালৰ মাজেৰে ভূমধ্য সাগৰৰ উপকূলীয় অঞ্চলৰ ফালে গতি কৰে, যাক মিষ্ট্রেল বোলা হয়।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

- এইদৰে এনে স্থানীয় বতাহে স্থানীয়ভাৱে যিকোনো অঞ্চলৰ বতৰৰ অৱস্থাৰ লক্ষণীয় পৰিৱৰ্তন আনে।

Under CSR Support by
ipca | Foundation

মূল্যায়ন

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

১। প্ৰতীপ ঘূৰ্ণী বতাহৰ কেন্দ্ৰত চাপ -

ক) উচ্চ হয়

খ) নিম্ন হয়

Under CSR Support by
ipca | Foundation

মূল্যায়ন

শিক্ষাৰ অধিকাৰ
সৰ্বশিক্ষা অভিযান, অসম
সকলোৱে পঢ়ো সকলোৱে আগবাঢ়ো

২। মৌচুমী শব্দটো আৰৱী কোনটো শব্দৰ লগত মিল আছে ?

ক) মৌছুম

খ) মনছিন